

mässunõusse segatud 170 tegelase kohta. 22. veebruaril annab siseminister vapsid-mässumehed sõjaringkonnakohtu kätte ja 6. mail algab sõjaringkonnakohtus 154 mehe protsess.

Protsessi käigust selgub mitmeid huvitavaid üksikasju mässukatse kohta. Mõte selleks tekkinud pärast vapside põhiseaduse muutmise ettepaneku tagajärjeta jätmist ja mässukatse peamiseks organiseerijaks olnud kapten Holland, kes protsessil ja eelkäinud uurimisel esineb ka õige laialdaste seletuste ja paljastustega. Hollandi tähtsamaiks abimeesteks olnud Väli, Laaman, Klasman, Pallon ja Pedak. Arvatud, et kui valitsus ei suuda esimese veerandtunni jooksul väljaastumist likvideerida, siis kuulub võit vapsidele. Olevat loodetud, et riigivõimu ülevõtmine teostub ilma verevalamiseta, kuid oldud valmis ka võitlusteks. Seesuguste ettevalmistuste jaoks olnud eksperdik kindral J. Tõrvand, kellele oleks langenud ka ülesandeks koos kolonelide Kubbo ja Puskariga pidada vangistatava valitsusega läbirääkimisi võimu üleandmise ja uue võimu tunnustamise üle.

Osa protsessi tegelasi püüab tõendada, nagu oleks Kadaka tee nõupidamisel, kus tabati mässunõu juhid, otsustatud väljaastumine edasi lükata, kuid teisalt tehakse kindlaks, et väljaastumiseks määratud kellaajal ilmus inimesi koos relvadega neile ette nähtud kohtadele.

Mis protsessi juures hämmastab, on see, et mässumeeste juures tuleb ilmsiks täieline ideeliste aluste puudumine ja et nad ei oska õieti seletada, milleks nende kavatsatud võimuhaaramine tarvilik pidi olema. Selgub, et paljusid oli meelitatud mässunõusse lihtsalt paremate teenistuskohade ja aineliste hüvituste pakkumisega. Seepärast on mehed ka kärmed üksteise väiklust paljastama ja süüd veeretama teiste kaastegelaste arvele. Nii kujuneb protsess vapside tegelaste väikluse demonratsiooniks, mis tähendab küll vist nende lõplikku kompromiteerimist Eesti avalikkuse silmis ja ka kogu liikumise moraalset likvideerimist tegelikult teostunud likvideerimise järel.

Sõjaringkonnakohus karistab vapse-mässumehi õige rängalt: mässu peategelased Holland, Seiman, Laaman, Klasman, Pedak, Pallon, Mäe, Kubbo ja Väli mõisteti 20 aastaks sunnitööle, Larka, Podrätsik, Tõrvand 15 aastaks jne. Õigeks mõistetakse Pusta, Vaabel, Sammul, Kuusk, Keerig, Mitt ja Ohvrill.